

Türkiye’de Ensest Konulu Akademik Makalelerde Anneyi Suçlama

Meral Salman-Yıkılmış*
İzmir Demokrasi Üniversitesi

Öz

Ensest, anne, baba, aile üyesi veya akraba tarafından çocuğun cinsel ya da cinselliği ima eden davranışlarla sözlü, sözsüz, görsel ya da fiziksel olarak istismar edilmesidir. Bu konuda yapılan çalışmalara göre ensestin failleri genellikle erkeklerdir, fakat ensest görülen ailelerde anneyi suçlamak yaygın bir eğilimdir. Bu eğilim akademik çalışmalarda da görülmektedir. Batı ülkelerinde ensest üzerine yapılan çalışmaların analizinde anneyi suçlamanın, annenin ensestteki rolü, annenin kişiliği, annenin rolleri ve ensest açığa çıkarken veya çıktıktan sonra annenin tepkisi konularında yoğunlaştığı belirtilmektedir. Anneyi suçlama ataerkil annelik anlayışının, kurumun ideoloji ve pratiklerinin bir parçasıdır. Bu nedenle makalede, feminist eleştirel söylem analizinin eşitsiz güç ilişkilerini ifşa etmek için araç olmasından yararlanarak, EBSCO ve Google Scholar veri tabanlarından erişilebilen, 2001 ve 2017 yılları arasında yayımlanmış ensesti konu edinen yirmi dört akademik metinde ataerkil annelik kavrayışına ve ideolojisine ilişkin anneyi suçlamanın yer alıp almadığı araştırılmıştır.

Türkiye’de, ensest üzerine yazılan makalelerde anneyi suçlamaya eleştirel yaklaşan iki makale dışında anne çalışma konusu edilmez. Analiz edilen makalelerin bir kısmı, anneyi suçlamayı söylemlerinde içermektedir. Anneyi suçlama söylemi genellikle metinlerarasılıkla, diğer bir deyişle anneyi suçlayan çalışmalara referans verilmesiyle bu metinlere dahil edilmiştir. Makalelerin söylemleri tıbbi, adli kurumlarla, üniversitelerle ve bu kurumlarda çalışan uzmanların pratikleri ve ideolojileri ile etkileşim içindedir. Bağlı olarak makalelerin söylemi mevcut ataerkil annelik ideoloji ve pratiklerini yeniden üretip güçlendirebilir ya da aksine anneyi suçlamaya karşı itirazı destekleyebilir.

Anahtar Kelimeler: ensest, ataerkil annelik kurumu, anneyi suçlama, söylem, feminist söylem analizi.

---

* Yrd.Doç.Dr. Meral Salman Yıkılmış, İzmir Demokrasi Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, İzmir-Türkiye. E-posta: meral.salman@idu.edu.tr. ORCID ID: 0000-0002-0332-5084.

Mother Blaming in Academic Articles about Incest in Turkey

Meral Salman-Yıkmaş
İzmir Democracy University

Abstract

Incest is sexual abuse of a child physically, verbally or visually by his/her mother, father, by a family member or a relative. According to the studies conducted on incest, the abusers are mainly male members of the family; nevertheless, it is a general tendency to blame mothers for the incest. There are also academic studies that blame mothers for the incest occurred in the family. The analysis of studies done in western countries which blame mothers for incest shows that mothers are accused of having a role in incest, or blamed for their personality, their failure of motherhood roles and, for their reaction to incest after the incest is revealed. Mother blaming is part of the patriarchal institution of motherhood's ideology and practices. For this reason, in this article, having applied the feminist discourse analysis as a tool for revealing the unequal power relations, twenty-four academic articles about incest are analysed. The articles were published between the years 2001 and 2017 and accessed from EBSCO and Google Scholar databases. In Turkey, apart from two articles critical of the mother blaming, mothers are not the primary focus of the academic articles about incest. Some of the articles have the discourse of the mother blaming, however, mother blaming is included within the text generally by intertextuality, in other words, by the quotations from other studies which blame mothers in incest cases. The discourses of those articles are intertwined with the ideology and practices of the legal experts, physicians, academics and some other experts. Thus, the discourses of the articles are able to strengthen and reproduce the ideology and practices of patriarchal institution of motherhood or, on the contrary, are able to defend the opposition to mother blaming.

Keywords: *incest, patriarchal institution of motherhood, mother blaming, discourse, feminist discourse analysis.*

Giriş

Ensest, anne, baba, aile üyesi veya akraba tarafından çocuğun cinsel ya da cinselliği ima eden davranışlarla sözlü, sözsüz, görsel ya da fiziksel olarak istismar edilmesidir. Ensestin failleri genellikle ailede baba, dede, ağabey gibi otorite konumunda olan yetişkin erkeklerdir ve mevcut çalışmalar kadın istismarcıların erkeklere kıyasla çok daha az sayıda olduğunu belirtir (Çavlin-Bozbeyoğlu, 2009). Failler her ne kadar çoğunlukla erkek olsa da, bazen istismara uğrayan çocuklar da dahil olmak üzere aile, akrabalar, yakın çevre ve hatta toplum ensestin failinden çok anneyi suçlama eğilimi gösterir. Annenin çocuğu koruyamadığı (istemeden) ya da korumadığı (bilerek) anneye yöneltilen en temel suçlamalardır. Suçlamalar annelik rolü, anneliğin nitelikleri ve pratikleri hakkında birtakım ön kabulleri barındırır ve bu ön kabuller ataerkil annelik kurumu ve ideolojisi ile yakından ilişkilidir. Üstelik, ensest söz konusu olduğunda anneyi suçlama sadece genel bir eğilim değildir; uzmanlar ve bu konuda yapılan akademik çalışmaların bir kısmı da anneyi suçlama eğilimi gösterebilmektedir.

Ensest üzerine yapılan çalışmaların söylemi dikkate alınmalıdır. Sadece sözlü ya da yazılı dilin kullanımı anlamında değil, dilden fazlası yani bir toplumsal pratik olan söylem (Fairclough, 1995:135), içinde geliştiği tarihsel, toplumsal ve politik bağlamla ilişkili olarak, eşitsiz toplumsal ilişkilerden ve tahakkümden bağımsız değildir; mevcut güç ilişkilerini ve ideolojileri üretebilir/yeniden üretebilir ve meşrulaştırabilir veya bunlara direnebilir (Van Dijk, 2015). Bilimsel söylemin ise belli bir tarihsel ve toplumsal bağlam içerisinde bize gerçekliği ve bu gerçekliği bilme biçimlerini sunduğunu söylemek mümkündür (Foucault, 2002). Öyleyse, toplumsal olarak inşa edilmiş bir kategori olan bilim ve bilimsel söylemlerin yansızlığına ve erkek egemen toplumsal cinsiyet ideolojisinden azade olduğu iddiasına eleştirel yaklaşmak gerekir¹ (Fox Keller, 2007). Bilimsel bilme biçimleri diğer eşitsiz güç ilişkileriyle iç içe geçmiş eril merkezliliği barındırabildiği gibi buna karşı direnişi de barındırabilir. Ayrıca, Foucault’un izinden giderek Joan W. Scott’un belirttiği gibi bilimsel bilgi ve gerçekliği bilme biçimleri sadece metinlerde değil, okul, hastane, fabrika gibi disipline edici, profesyonel organizasyonlarda, kurumlarda ve pratiklerde de cisimleşir (Scott, 1988: 35).

Eleştirel söylem analizi tahakkümü, eşitsiz güç yapılarını ifşa etmek için bir araçtır (Wodak, 1997: 7); feminist eleştirel söylem analizi de bir toplumsal grup olarak erkeği yücelten ve kadını güçsüzleştiren güç ilişkilerini yani ataerkil toplumsal düzeni içeren söylemin eleştirisini yapar (Lazar, 2007: 5). Bu çalışma, Türkiye’de ensest üzerine yayımlanmış akademik makalelerde anneyi suçlama eğilimini incelemeyi amaçlamaktadır. Söz konusu makalelerde anneyi suçlamaya yönelik öğeler feminist eleştirel söylem analiziyle irdelenmeye çalışılacaktır. EBSCO ve Google Scholar veri tabanlarından erişilebilen, ensest üzerine 2001 ve 2017 yılları arasında yayımlanmış, çeşitli disiplinlerden yirmi dört akademik metinde ataerkil annelik kurumuna ve ideolojisine içkin anneyi suçlamanın yer alıp almadığı ve anneyi suçlayıcı

söylemsel unsurlar varsa bu çalışmaların erkek egemen cinsiyet rejimini nasıl güçlendirdiği; çalışmalarda anneyi suçlamaya karşı argümanların nasıl inşa edildiği araştırılacaktır. Çalışmada dilbilimsel incelemeler dışında bırakılacak ama enest üzerine akademik söylemde içerilen ataerkil annelik kurumunun ideolojik öğeleri çözümlenmeye çalışılacaktır. Öncelikle ataerkil bir kurum olarak annelik ve annelik kurumunun ideolojisinin anneyi suçlama ile ilişkisi üzerinde durulacaktır. Ardından enest çalışmalarında anneyi suçlama üzerine yapılan analizlere değinilecek ve Türkiye’de enest üzerine yazılmış akademik metinler anneyi suçlama eğilimi açısından analiz edilmeye çalışılacaktır.

Ataerkil Kurum Olarak Annelik

Kurumlar toplumsal ihtiyaçlara göre bireylerin yaşamlarını düzenleyen, inşa edilmiş toplumsal mekanizmalar ve kültürel pratiklerdir. Annelik de politik ve ideolojik olarak işleyen bir kurumdur (Coulter, 2010: 571). Anneyi suçlama, kadını erkeğe tabi kılan ve güçsüzleştiren, ataerkil pratiklerin ve ideolojisinin bir parçasıdır.

1960’lardan itibaren feminist literatür² anneliğin kadınlar üzerinde baskı kuran yönüne işaret eder fakat Adrienne Rich, 1976 tarihli (*Of Woman Born Motherhood as Experience and Institution*) *Anneden Doğmak Deneyim ve Kurum Olarak Annelik* kitabında, döneminin genel eğiliminden farklı biçimde kadının üretici gücünü baskı altına alan ataerkil annelikle, özgürleştirici ve yaratıcı bir pratik ve tecrübe olarak annelik arasında ayrım yapar (O’Reilly, 2008: 3). Annelik yeniden üretim gücünün potansiyelini taşır, fakat bu potansiyel, kurumsallaştırılmış annelik aracılığıyla erkeğin kontrolüne devredilir. Rich’e göre annelik kurumu bir takım ön kabulleri güçlendirir; örneğin her kadın doğal olarak annedir; annelik kadınlığa içkinse çocuk büyütme de biyolojik annenin temel sorumluluğudur. Annelik kurumu diğer kurumların sahip olduğu fiziksel yapılarla, bürokrasiye ve güce sahip değildir. Annelik akla özel bir alan olarak evi getirir. Anne çocuklarının bakımı için ev içinde izole bir şekilde yaşamalıdır, fakat kadının ev içi emeği de değer taşımaz, kadının biyolojik annelik güdüsünün bir uzantısı olduğu düşünülür. Anne ve çocukları arasındaki duygusal bağ, kadının emeğini, kölelikten ve düşük ücretli işin fiziksel zorlayıcılığından ayırır. Anne sevgisi sürekli ve koşulsuz olmalıdır, sevgi ve öfke bir arada olamaz, çünkü kadının öfkesi annelik kurumunu tehdit eder. Annelik koşullarının yarattığı kızgınlıkta kadın için suçluluk duygusunu beraberinde getirir. Zaten anneliğin ataerkil niteliği tüm annelerin çocukları konusunda kendisini az ya da çok suçlu bulmasına yol açar. Anneliğinin karakteri ve statüsü, annenin çocukları konusunda başarısız olma ihtimaliyle sorgulanır. Çocukların sağlığından, giydikleri kıyafetten, okuldaki davranışlarından, bedensel ve zihinsel gelişimlerinden anne sorumludur. Çevresel etkenleri kontrol altına almaya çalışsa bile -ki bu mümkün değildir- çevresel etkenlerden de anne sorumlu tutulur. Yani anneye iktidardan azade bir sorumluluk yüklenir. İktidarsız sorumluluk annenin kendi annelik pratiklerini belirleyememesiyle, mevcut kurallara uygun davranmaya

zorlanmasıyla, eşin, akrabaların, komşuların, arkadaşların doktor ve diğer uzmanların/otoritelerin müdahalesine maruz bırakılmasıyla biçimlenir (Rich, 1986).

Rich’in kurum olarak kavramsallaştırmasından yola çıkan Patricia Short’a göre annelik, hem bir annelik etme biçimine hem de ideolojik olarak bir ideale işaret eder. Annelik kurumu, annelik pratiklerinde (anneliği biçimlendiren hukuki, politik ve ekonomik ve günlük rutinlerin tümü) ve ilişkilerinde, kadın/erkek, özel alan/kamusal alan gibi ikili ataerkil ayrımlara dayanır ve kişiselleştirilmiş, izole edilmiş bir annelik biçimini savunur. Anneliğin maddi ve duygusal tecrübelerini sınırlar ve “yoğun anneliği” dayatır (Short, 2005: 286). Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi sözleşmesi 5. Maddesinin b fıkrasında anneliğin sosyal bir işlev olduğunu not eder³. Annelik kadını sınırlar ve ataerkil toplumun mevcut durumunu korur. Yani ideolojik ve pratik açıdan annelik kurumsal olarak kontrol edilir ve baskı altında tutulur. Örneğin hukuk sistemiyle tanımlanır, tıbbi sistem ile kontrol edilir, ekonomik sistemle üretim ve tüketim üzerinden ilişkilendirilir, hem kapitalist ekonominin hem de heteroseksüel çekirdek ailenin korunması ve ailenin yeniden üretilmesi için bir araçtır (McCullough, 2004: 103-104).

Annelik, Rich’in belirttiği gibi, iktidarı olmayan bir sorumluluktur ve annelik ideolojisinin beslediği mitlerin aksine annelik kişisel, doğal bir yeti değildir, anneyi güçsüz kılan toplumsal ve kültürel pratiklerle inşa edilir. Pek çok anne kendi iradesinden taviz verip babanın ihtiyaçlarına göre davranır; yalnız yaşıyorsa ve ekonomik olarak bağımlıysa yoksulluğun farklı biçimlerini tecrübe eder. Kişisel çabalarının kendisinin ve çocuklarının yaşamını belirleme gücü, üzerinde minimum etkisinin olabildiği ekonomik ve toplumsal politikalara bağlıdır. Üstelik her ne kadar annelik için özel alan uygun görülse de anneler sadece özel alanda annelik yapmaz, anneler aslında kamusal alandadır, hastanede, okulda, parktadır. Daha önce belirtildiği gibi bu alanlarda bulunan kişiler ve uzmanlar anneliğin toplumsal olarak müdahale edilebilir ve yargılanabilir olmasıyla anneye güçsüzlüğünü hissettirir (Ruddick, 1995: 34-36).

Sharon Hays’a göre annelik ideolojisi ve pratikleri farklı coğrafyalarda tarihsel veya kültürel olarak değişiklik gösterebilir ama partiyarkal, kapitalist toplumların annelik ideolojisi “yoğun annelik”tir. Günümüzde yoğun annelik ideolojisi çocuk bakımında öncelikli sorumluluğu anneye verir. Yoğun anneliğin çocuk bakım yöntemleri çocuk merkezlidir ve çocuk bakımı için uzman rehberliğine ihtiyaç duyulur. Çocuk bakımı duygusal olarak tüketici, emek yoğun ve finansal olarak pahalıdır (1996:54). Yani yoğun annelik genel olarak üç tema etrafında şekillenir, anne çocuk bakımını sağlamada temel sorumluluğa sahiptir, annelik büyük miktarda zaman ve enerji gereksinir ve son olarak, çocuk her türlü pazar ilişkisinden uzak, özel alanda büyütülmelidir yani annelik ücretli bir işte çalışmaktan çok daha önemlidir (O’Reilly, 2004: 5). Yoğun annelik bir idealdir. Aslında annelik, ideolojik olarak her kadının heves duyduğu ama hiçbir kadının tam olarak ulaşamadığı bir ideal olarak sunulur (McCullough, 2004: 103-104). Bu ideal, iyi anne ve kötü anne mitleri ile beslenir; anneliğe dair mitler, anneliği olumlayarak veya olumsuzlayarak

birbirini dışlayan ya da çelişkili bir takım öğelere sahiptir. Genel olarak dört 'mükemmel anne mitinden' söz etmek mümkündür: İyi annenin ölçütü mükemmel kız çocuğudur (geleneksel kadın modelini ve çocuğun cinsiyetlendirilmesini destekler); anneler hem fiziksel hem de duygusal olarak sınırsız bir beslenme kaynağıdır; anneler çocuklarını yetiştirmeyi doğal olarak yani kendiliğinden bilirler; anneler öfkelenmez. Mükemmel anne mitleriyle birlikte ve bu mitlerle çelişecek biçimde 'kötü ya da olumsuz anne mitleri' de mevcuttur: Anneler babalardan aşağı konumdadır; anneler sağlıklı çocuk yetiştirmek için uzman görüşüne ihtiyaç duyar; anneler sürekli gereksinim içindedir; anne kız yakınlığı sağlıksızdır; anneler güçlü olduğu zaman tehlikeli olur; ücretli bir işte çalışan anne kötüdür ama aynı zamanda ücretli bir işte çalışmayan anne de kötüdür (Caplan, 2000). Ataerkil kurum olarak anneliğin iyi anne ideali, çocuğun bakımından sorumlu kişi olarak içgüdüsel ve koşulsuz biçimde çocuğuna sevgi duyan annedir, fedakardır, sabırlıdır, kendini düşünmeden ve şikayet etmeksizin kendini çocuklarını yetiştirmeye adar. Çocuk bir problem yaşadığında ise bunun sorumlusu annedir; anne fazla koruyucu olarak veya çocuğunu yeterince korumayarak, reddedici olarak, naif olarak, kuruntulu olarak, yoksul olarak, engelli olarak, güçsüz ve etkisiz olarak, baskın olarak, ücretli bir işte çalışarak veya ücretli bir işte çalışmayarak, işsiz olarak çocuklarına zarar verir (Green, 2010: 401-402). İyi annelik ulaşılabilecek mümkün olmayan bir ideal olarak kalırken, annenin her özelliği onu kötü anne olarak kodlanmaya uygun hale gelir.

İyi ve kötü anne mitleri ve bu mitlerin dayandığı anneyi suçlama eğilimi kadın ve erkek arasındaki mevcut eşitsiz iktidar ilişkilerini devam ettirir. Bu mitleri içselleştiren ve bunları kendi davranışları ile karşılaştıran kadınların şüphe, suçluluk ve hatta utanç duymalarına yol açabilir. Kadın, hayatının her alanında iyi bir anne olup olmadığıyla yargılandığı için kendini güvensiz ve güçsüz hisseder (Caplan, 2000:60).

Ensest Çalışmaları ve Anneyi Suçlama

1950'li yıllarda ensest üzerine yapılmaya başlanan çalışmalar ataerkil bir kurum olarak anneliğin ideolojisini ve pratiklerini dışlamaz, aksine bu ideolojiden beslenerek anneyi suçlama eğilimi gösterir. Daha da ileri giderek bunu bilimsel bilgi olarak sunar. Örneğin, ABD'de ensestin gerçekleştiği ailelerde istismarcı olmayan anneler üzerine 1950'li yıllarda yapılan erken dönem çalışmaları anneleri korumasız kişiler olarak niteler ve ensestin işbirlikçisi olmakla suçlar. Bu anlayışa göre ensestin işbirlikçisi olmak annenin psikopatolojisinden kaynaklanır. 1960'larda ve 1970'lerde ensest çalışmalarında faillerden ziyade anneler istismarcı olarak suçlanırken, 1980'lerde anneye yönelik suçlamalar devam eder. Eş zamanlı olarak anneyi suçlayıcı argümanları geçersiz kılabilecek verilere ulaşılan araştırmalar da ortaya çıkar. Örneğin annelerin enseste maruz kalan çocuklarının beyanına inandığı iddiasının aksine yapılan bir araştırmada annelerin çoğu çocuklarına inanma eğilimi gösterdiği saptanır (Strand, 2000: 4-6). Yine bu yıllarda ensest üzerine yapılan

linik ve tarihsel incelemeler mevcut çalışmaların kadın düşmanı ve anneyi güçsüzleştiren yorumlarına karşı çıkar (Candib, 1999:186). 1980’li ve 1990’lı yıllarda aile içi cinsel istismarın veya ensestın toplumsal bağlamından, ataerkil aile ve toplum yapısından ve erkek egemenliğinden bağımsız çalışılmayacağına yönelik feminist vurgu da artar (McIntrye, 1981; Ehrmin, 1996; Candib, 1999). Ayrıca 1990’lı yıllarda ensest üzerine yapılan çalışmaların feminist eleştirisi yaygınlaşır ve anneyi suçlama üzerine yaklaşımlar farklı metodolojik ve teorik eğilimlerine göre sınıflandırılır. Anneyi suçlamaya yönelik eleştirel yaklaşımlara ve feminist itirazlara rağmen, ensest konusunda anneyi suçlayan çalışmalar da halen devam etmektedir⁴.

Aile içi cinsel şiddet konusunda oluşturulan söylemlerde anneyi suçlamaya yönelik güçlü alt metin, büyük oranda annenin çocuğun bakımından başlıca sorumlu kişi olarak görülmesiyle ilgilidir. Cinsel istismar söz konusuysa istismar, annenin çocuğuna gerekli bakımı vermemesinden kaynaklanır. İyi bir anne, ailede neler olup bittiğini bilmelidir ve aileye zarar verecek durumları engelleyecek güce sahiptir (Jakson & Mannex, 2004: 155). Yani annenin, ailenin temeli, çocuğun esas bakıcısı ve ailenin duygusal besin kaynağı olduğu fikriyle anne, hem çocuğu ve aileyi koruyamadığı hem de faili engelleyemediği için suçlanır. Aynı zamanda annenin ensest sorunun çözümünde etkin olacağı beklentisi de vardır, anne cinsel istismara maruz kalan çocuğu kurtarmak ve ailenin devamlılığını sağlamak için umut olarak görülür (Tamraz, 1996: 76).

Mary Ellen Womack ve diğerlerinin ensest çalışmalarını analiz ederek yaptığı sınıflandırmaya göre ensest ve annenin ensestın gerçekleştiği ailedeki rolü üzerine yapılan çalışmalar empatik olmayan ve empatik olan yaklaşımlar olarak ikiye ayrılabilir. Empatik olmayan yaklaşımlardan biri psikoterapidir, bu yaklaşımda anneler ensestın işbirlikçisi olarak görülmektedir. Diğer empatik olmayan yaklaşım aile sistemi yaklaşımıdır ve bu yaklaşıma göre ensest ailenin fonksiyon bozukluğunun bir belirtisidir. Anne de bu bozukluğun temel kaynağıdır. Empatik olmayan yaklaşımlar sınırlı örneklem ile yapılmış çalışmalara ve yetersiz veriye dayanır, yöntemsel olarak hatalıdır. Empatik yaklaşımlar ise mülakata dayalı çalışmaları, örneğin annelerle yapılan etnografik çalışmaları, feminist çalışmaları ve niceliksel çalışmaları kapsar. Niteliksel ve niceliksel çalışmalar annelerin hisleri ve yaşadıkları stres üzerine yoğunlaşırken, feminist çalışmalar ataerkil topluma, toplumsal ve kültürel sisteme ve eşit olmayan güç ilişkilerine işaret eder (Womack vd., 1999: 20-21). Tamraz ise kanaate ve araştırmaya dayalı bilgi veren çalışmalar arasında ayrım yapar. Kanaate dayalı literatürde anneler sorunlu kişiler olarak nitelendirilir ve homojen bir grup olarak sunulur. Yazarlar anneler konusundaki varsayımlarını destekleyici araştırma sonuçlarına dayanmadan yaparlar. Araştırmaya dayanan literatürde ise anneler heterojen bir gruptur (Tamraz, 1996: 91).

Ensest görülen ailelerde ve özellikle yaygın olarak babanın veya erkek partnerin kız çocuğuna uyguladığı cinsel şiddette fail olmayan annelere yönelik suçlamalar çeşitlidir. Kevin McIntrye, baba kız ensestini konu edinen çalışmalarda annelerin ensestle ilişkilendirilmesinin farklı boyutları olduğundan bahseder (McIntrye, 1981: 462). McIntrye’nin belirttiği boyutları diğer empatik

olmayan yaklaşımlarda da görmek mümkündür. Bunlardan ilki annelerin enseste dahil olma biçimidir, annelerin sessiz partnerler olduğu, farkında oldukları halde istismarı durdurmadıkları veya istismara aktif biçimde katıldıkları iddia edilir (McIntrye, 1981: 462). Annelerin enseste dahil olmaları konusundaki iddialar farklı biçimlerde de sınıflandırılabilir: Anneyi suçlayan çalışmalara göre anne ensesti engellememiş olabilir, ensestin varlığını reddetmiş olabilir, ensesti cesaretlendirmiş olabilir veya dolaylı olarak ensestin sorumlusu olabilir (Womack ve diğerleri, 1999: 20-21). Bunlara işbirlikçi anne, umutsuzca (eşine) bağımlı anne ve kendisi de kurban olan anne ayrımlarını da eklemek gerekir (Jacobs, 1990: 502).

İkinci boyut enseste doğrudan veya dolaylı katılımıyla ilişkili olarak annelere atfedilen kişilik özellikleridir (McIntrye, 1981: 462). Kişilik özelliklerine fiziksel ve psikolojik durumları da eklenirse, anneyi suçlama literatüründe anneler bağımlı, pasif, zayıf, edilgen, mazoşist, frijit, ilgisiz, mesafeli, partner konusunda seçici olmayan, zihinsel ve bedensel engeli olan, psikozlu, depresif, müdahaleci ve olgunlaşmamış olarak nitelenir. Annenin gizli eşcinsel eğilimleri olduğu, madde bağımlısı veya alkolik olduğu, kendi geçmişinde de ensest hikayesi olduğu iddiaları da mevcuttur (Green, 1996; McIntrye, 1981; Tamraz, 1996; Womack ve diğerleri, 1992; Ehrmin, 1996; Sen ve Daniluk, 1995).

Üçüncü boyut annelerin toplumsal cinsiyet rolleri üzerinedir ve anneler geleneksel anne ve eş rollerini yerine getirmemekle suçlanır. Eğitim, iş veya başka biçimlerde kendi ilgi alanlarına yönelen anneler bencil, rasyonel olmayan, evdeki duygusal görevlerinden kaçan sorumsuz kişiler olarak nitelenir. Annelik rolünün yanı sıra kadının eşinin cinsel ihtiyaçlarını karşılayamadığı da iddia edilir. Annenin frijit ya da cinsel ilişki konusunda isteksiz olduğu ve cinsel rollerini kızlarına yüklediği öne sürülür (McIntrye, 1981: 463). Anne-kız rollerinin değişmesi, diğer bir tabirle annenin annelik rollerini, ev kadını rollerini ve cinsel rollerini kızına devretmesi ve yetişkin gibi davranmaması yine benzer bir suçlamalardandır (Womack vd., 1992:18).

Ensest açığa çıktığında annenin verdiği tepki ise dördüncü bir boyuttur. Anneler açığa çıktığı halde ensesti durdurmadıkları veya ensestin tekrarlanmasını engellemedikleri ve ensesti inkar ettikleri iddiasıyla suçlanır. Ensest açığa çıktığında anneden beklenenler annelerin çocuğunu her türlü istismardan koruması gerektiği ön kabulüyle şekillenir, fakat bu ön kabul ataerkil ailedeki güçsüz, bağımlı ve pasif kadın stereotipi ile çelişmektedir (McIntrye, 1981: 463-464).

Türkiye’de Ensest Üzerine Yazılan Akademik Makalelerin İncelenmesi

Türkiye’de ensest üzerine yapılan çalışmalar 1990’lı yıllarla birlikte görünür olmuştur. Bu konuda sınırlı sayıda da olsa tez çalışmaları⁵ yapılmakta, ensest çeşitli kitapların konusu olmakta ya da kitaplarda bu konuya yer verilmekte⁶ ve ensest üzerine makaleler yayımlanmaktadır⁷. Bu makalede tez çalışmaları ve kitaplar dışında bırakılarak, Türkiye’de ensest üzerine 2001 ve 2017

tarihleri arasında yayımlanmış ve EBSCO ve Google Scholar veri tabanlarından erişilebilen yirmi dört akademik makale incelenecektir. Makaleler, Türkçe ve İngilizce dillerinde ulusal ve uluslararası hakemli dergilerde yayımlanmış, yayımlandıkları dergilere uygun metin formatlarında hazırlanmıştır. Makalelerin muhtemel okuyucu kitlesi ensest üzerine (akademik) çalışma yapan veya uzman kişilerdir⁸.

Analiz edilecek bilimsel makaleleri basitçe teorik çalışmalar, nitel araştırmalara dayalı çalışmalar, adli vakalara ve tıbbi vakalara dayalı çalışmalar/olgu sunumları olarak üç başlık altında toplamak mümkündür. Makalelerin çoğu tıp fakültelerinde gerçekleştirilmiş çalışmalar ve olgu sunumlarıdır. Mevcut makaleler içinde ensest vakalarında fail olmayan annelerin suçlanmasını konu edinen tek bir çalışma vardır. Türkiye’de ensest üzerine yapılmış çalışmaların anneyi suçlayan söylem açısından değerlendiren bir çalışma ise tespit edilememiştir.

Makaleler, ana hatlarıyla anneye yönelik yargı içermeyen, anneyi suçlayan, anneyi suçlamaya eleştirel yaklaşan veya anneyi suçlamaya karşı argüman geliştiren çalışmalar olarak üç gruba ayrılacaktır⁹. Anneyi suçlama öğelerinin bulunduğu makaleler ağırlıklı olarak baba-kız ensestini konu edindiği için¹⁰ McIntyre’nin anneyi suçlamanın boyutları üzerine yaptığı sınıflamalar -annenin ensestteki rolü, annenin kişiliği, annenin rolleri ve ensest açığa çıkarken veya çıktıktan sonra annenin tepkisi- dikkate alınacaktır. Bu sınıflamalar doğrultusunda, metinlerde anneye yönelik suçlamaların söylemsel açıdan ataerkil anneliği nasıl yeniden ürettiği, kadını güçsüzleştirdiği veya anneliğe karşı nasıl eleştirel bir söylem geliştirdiği analiz edilecektir.

Anneye Karşı Yargı İçermeyen Çalışmalar

Bu başlık altında adli ve tıbbi verilere dayanarak olgu aktarımı yapan ve muhtemel okuyucu kitlesi adli tıp bülteni veya çeşitli tıp dergilerini takip eden uzman kişiler olan on iki makale bulunmaktadır¹¹. Makaleler başlık, özet, giriş, olgu/öykü, tartışma/sonuç, kaynakça bölümlerinden oluşmaktadır. Makalelerin başlıkları aktarılan olguyu tanıtan ifadeler içermektedir ve başlıklarda veya alt başlıklarda annelere yönelik herhangi bir ifade yer almamaktadır.

Bu makaleler içinde annenin/büyükannenin ensestten haberdar olduğu ama bunu inkar ettiği belirtilen (yazarlar, aktardıkları olgu ile ilişkilendirmeden yaptıkları dolaylı alıntı ile ensest söz konusu olduğunda yaş, toplumsal cinsiyet hiyerarşisi ve güç ilişkilerinin dikkate alınması gerektiğini vurgular) olgu aktarımının (Küpeli vd., 2014) yanı sıra annenin eşini korumaya çalıştığı belirtiltiği başka bir olgu aktarımı da mevcuttur (Berber & Korkut, 2009). Annenin hastalığı nedeniyle evde olmaması, yani yokluğu (Kantarci ve diğerleri, 2013) ve kendisi de kızıyla birlikte ensest mağduru olan anneye mental retardasyon tanısı konmuş olması (Saygılı & Gönenli, 2008) iki ayrı olgu sunumunda belirtilmektedir. Annenin ensesti bilmesi ama saklaması ve inkar etmesi, ensest faili eşi koruması, hastalık nedeniyle bile olsa evdeki yokluğu veya hastalık nedeniyle kızını faile karşı koruyamaması anneye yönelik

suçlamaların dayandığı temalardır, fakat bahsi geçen makalelerde anneye (ve fail de dahil olmak üzere diğer aile üyelerine) yönelik herhangi bir yargı veya suçlayıcı ifade bulunmamaktadır.

Anneyi Suçlayan Çalışmalar

Tıbbi verilere dayalı olgu aktarımları, teorik çalışmalar, enseste maruz kalmış kız çocukları ve anneleri ile görüşmeleri içeren nitel bir çalışma olmak üzere on makalede anneyi suçlama öğelerini izlemek mümkündür. Makalelerin hiçbiri ensestin görüldüğü ailelerde fail olmayan anneler üzerine değildir. Makalelerde, anneye ensestin gerçekleşmesine yol açan aile ortamına, ensestin gerçekleşmesi ve açığa çıkması bakımından yer verilmiştir. Makalelerin başlıklarında ve alt başlıklarında annelere yönelik herhangi bir yargı ya da ifade yoktur. Makaleler, tıpkı diğer akademik makalelerde olduğu gibi alanda çalışma yapan ve uzman kişilere seslenmektedir.

Makalelerde anneyi suçlayan erkek egemen söylem kendini en çok metinlerarası bir okumada gösterir. Anneyi suçlama, doğrudan yazarların kendi ifadelerinde olabileceği gibi yapılan dolaylı alıntılarla da metne dahil edilebilmektedir. Yazar(lar) diğer yazarların söylemlerini bu alıntılarla yeniden yazıp kendi söylemine dahil etmekte ve söylemi yeni olgular ekleyerek devam ettirmektedir. Genel olarak alıntı yapılan metinlere ve özellikle de anneyi suçlayan söyleme yönelik eleştirel bir yaklaşımın olmaması makalelerin bir kısmının farklı söylemleri birbirine temas ettirmeden, yan yana barındırmasına yol açmaktadır.

Annenin Enseste Dahil Olma Biçimi

Anneyi suçlayan söylemi benimseyen çalışmalardan biri hem ensest mağduru kız çocuklarıyla hem de anneleriyle yapılan görüşmelere dayanan alanında nadir, nitel bir çalışmadır. Çalışmada annenin enseste nasıl dahil olduğuna dair üç ayrı çalışmadan yapılan alıntılar yer almaktadır, ilk alıntı şöyledir: “Birçok ensest olayında annelerin bu olaylara doğrudan veya dolaylı olarak göz yummasından dolayı tüm ailenin ensest olaylarında sorumlu olduğu bir gerçektir” (Taşgın & Sarı, 2014: 487).

Enseste maruz kalan kız çocuklarının annelerine duydukları öfke ve olumsuz duygular üzerine yapılan bir alıntının devamı olarak şu alıntı yapılmıştır: “Bunun en önemli sebebi olarak ise annelerinin kendilerini korumaması, ensest olayını genellikle inkar etmeleri, ensest olayına göz yummaları ve hatta kızlarını buna sebep oldukları şekilde suçlamaları olarak belirtilmiştir” (Hermann, 1981; Laviola, 1992; Taşgın & Sarı, 2014: 488). Alıntılarla oluşturulan metinde anneler, destekleyici araştırma sonuçlarına dayanmayan genellemelerle doğrudan ya da dolaylı olarak ensesti bilen ama buna göz yuman, ensesti inkar eden veya ensest nedeniyle çocuğunu suçlayan suç ortakları olarak nitelendirilmektedir.

Adli makamlara babaları tarafından cinsel istismara uğradıkları şikayetinde bulunan iki kız kardeşin olgu sunumunun yapıldığı ve vaka ile ilgili adli sürecin

aktarıldığı bir makalede, anneye de kısaca değinilmektedir. Anne şikayetini geri çekmiş, istismarı bilen ama engelleyemeyen biridir, fakat makalede fail değil, kurban olarak sunulmaktadır. Eşleri tarafından şiddete uğrayan kadınların ebeveyn olarak yetersiz kalabilecekleri ile ilgili bir alıntıdan sonra annenin olguda bahsi geçen çocukları dışında diğer iki çocuğunun maruz kaldığı ve biri ölümle sonuçlanan kazalar için şöyle bir açıklama yapılmıştır: “Olguda da fiziksel şiddete maruz kalan ev hanımı anne, ciddi bir ihmali düşündüren küçük kızın ölümü ve erkek çocuğun haşlanması olaylarında çocuklarını korumakta yetersiz kalmıştır”(Biçer vd., 2002:112). Eşin şiddetinin anne üzerindeki olumsuz etkisi vurgulanmıştır ama şiddetin toplumsal nedenlerine dair bir açıklama yoktur. Üstelik annenin enseste maruz kalan çocuklarını korumak konusundaki yetersizliği iddiasının diğer çocuklarının maruz kaldıkları durumlar ile desteklenmesi, anneyi ensesti bilen ama müdahale etmeyen/edemeyen *kurban anne* kategorisine dahil ederek, anneyi suçlayan söylemi beslemektedir. Makalede annenin yetersiz ebeveynliğine vurgu yapılırken babanın aile üyelerini fiziksel olarak istismar ettiği bilgisi ve cinsel istismar faili olduğu şüphesi dışında, ebeveynliği ile ilgili herhangi bir tespit veya ifade bulunmamaktadır.

Babanın kızına yönelik cinsel istismar vakasını aktaran bir diğer makalede anne hakkında “olaydan annenin haberinin olmasına rağmen sessiz kalmış” (Özdemir vd., 2012: 31) ifadesi yer almakta fakat annenin sessizliğiyle ilgili bir açıklama yapılmamaktadır. Metnin tartışma ve sonuç bölümünde şu ifadeye yer verilmiştir: “Ensest genellikle gizli kalır, bir süre gizli kaldıktan sonra çocuğun olayın kötülüğünü idrak etmesi ile evden kaçması ya da gebelik oluşması sonucu ortaya çıkar. Anne genellikle olaya sessiz kalır” (Özdemir vd., 2012: 31). Aktarılan olgudaki annenin sebeplerine değinilmeyen sessizliğinin makalenin tartışma ve sonuç bölümünde bir araştırmaya dayanmadan genelleme olarak sunulması annelerin ensestin sessiz ortakları olduğu suçlamasını destekler.

Babanın iki kızını istismar ettiği ve kız çocukların birinin gebeliği nedeniyle istismarın ortaya çıktığı olgunun aktarımında anneyle ilgili doğrudan bir tespit veya yargı yoktur. Makalenin tartışma bölümünde ise annelerin enseste dahil olma biçimleri ile ilgili bir alıntı yapılmıştır, metnin dili İngilizcedir fakat çevirisi şöyledir: “Anneler çocuklarının maruz kaldığı ensest olaylarının farkında olsalar bile sadece %3’ü evden ayrılarak, boşanıp çocuğun velayetini alarak ve cezai yaptırım için resmi makamlara başvurarak çocuğu ensest ilişkisinin gerçekleştiği ortamdan uzaklaştırır (12, 14)” (Gündüz vd., 2009:32)¹². Her ne kadar aktarılan olgu ve alıntı arasında doğrudan bağlantı kurulmasa da makalede aktarılan olgu, yapılan alıntı aracılığıyla referans verilen çalışmaların-geçerliği sorgulanmamış-istatistiki bilgisiyle ilişkilendirilir ve annenin istismardan haberdar olabileceği; haberdarsa bile çocukları uzaklaştırmadığı fikrine işaret edilir.

Benzer biçimde, ensestin çocuğun ölümü nedeniyle şüphe olarak kaldığı bir olguda, iki ayrı çalışmadan alıntı yapılmıştır: “Anneler çocuklarının maruz kaldığı ensest olayının farkında olsalar bile ancak %3’ü çocuğu koruma yönünde

bir girişimde bulunmaktadır 5,7” (Ünüvar-Atılmış vd., 2008: 129). Bu alıntıdan sonra yazarlar annenin ensesti neden gizli tutabileceğine dair açıklama yapmıştır: “Kadının toplumsal olarak geri planda olması, çevreye “rezil olma” korkusu, ekonomik gücünün olmaması, eşine ya da diğer aile büyüklerine mahkûm bırakılması gibi anneyi ve diğer aile bireylerini çaresizliğe iten sebepler nedeniyle, çoğu ensest olgusu gizli kalmaktadır” (Ünüvar-Atılmış vd., 2008: 129). Alıntıda verilen istatistiki bilginin hangi araştırmaya/araştırmalara dayandığı, araştırma belirtile bile bu bilginin Türkiye’de ensest görülen aileler için kullanılıp kullanılmayacağı sorgulanmaz. Annelerin ensest karşısında sessiz kaldığına dair ön kabulün metinde sorgulanmadan içerilmesi ama annenin sessizliğinin toplumsal nedenlerinin de vurgulanması, anneye ise yönelik iki farklı söylemin bir arada bulunabilmesini sağlar.

Cinsel istismar ve ensest üzerine yazılan bir başka makalede dolaylı alıntılar aracılığıyla hem annelerin kişiliğini işaret eden suçlamalar vardır hem de yaşadığı toplumsal baskıdan dolayı annelerin ensesti fark etmemiş gibi davrandığı iddia edilir:

Bu tip ailelerde anne boyun eğen bir kişilik yapısına sahiptir. Ensest olaylarının büyük bir bölümünde anne olayın farkındadır. Ancak bu kişiliği nedeniyle olayın üzerine gidemez. Ayrıca, kurulu düzenin bozulmaması, olayın çevreden duyulmaması ve ekonomik bağımsızlığının olmaması ve kocasının şiddetinden korkması nedeniyle ensesti fark etmemiş gibi davranır (Asma 2000, Polat 2002, Incest- Overt 2004, Öncü 2004; Yiğit, 2005:96).

Çocuk, ailenin dağılmasından duyduğu korku, fail tarafından tehdit edilmesi gibi nedenlerle ensesti sakladığı için annenin durumdan haberdar olmayabileceği belirtilmektedir: “Bu da annenin haberdar olmasını engellemektedir. Ancak dikkatli bir göz bunu kolaylıkla yakalayabilir” (Asma, 2000; Kemerli, 2000; Incest-Overt, 2004; Yiğit, 2005:96). Öyleyse, anne ensesti fark edememişse, bu onun dikkatsizliğinden kaynaklanmaktadır. Metnin ilerleyen kısımlarında ise yapılan dolaylı alıntılarla anneyi suçlamamak gerektiği vurgulanır: “Kendi çocuğunun istismarına aktif olarak katılanlar dışında, anneleri suçlamanın bir anlamı yoktur. Annelerin olayın dinamiğinde büyük önemleri vardır. Ancak çoğu zaman onlar da kurbandır. Çocuklara yönelik cinsel istismarda anneler çoğunlukla unutulmuş kurbanlardır. [...] Bu durumda yapılması gereken, annenin suçlanması yerine, bu durumla baş edebileceği desteğin sağlanması olmalıdır (Kemerli, 2000; Incest-Overt 2004; McClendon, 2004; Yiğit, 2005:97). Metin, yapılan dolaylı alıntılar yoluyla anneyi suçlayan ifadelere sahiptir. Annenin boyun eğen kişiliği, çeşitli gerekçelerle ensesti görmezden gelmesi, dikkatsiz olması anneyi suçlama ifadeleriyken, enseste karşı çıkmama nedenleri olarak eşin şiddeti, toplumsal baskı, ekonomik bağımlılık gibi vurgular anneye yönelik bu ifadelerin toplumsal arka planını açıklamaya çalışmaktadır. Anneyi suçlamamak, aksine destek olmak gerekliliği annenin de kurban olmasıyla yani annenin bir eylemin faili olamayacağına kanaat getirilmesiyle mümkün olabilmektedir.

Özetle, bahsi geçen makaleler, olgudan yola çıkarak genelleme yaparak ya da genellikle annenin enseste dahil olma biçimi konusunda dolaylı alıntılarını söylemini kendi söylemlerine ekleyerek, annelerin çoğunun ensesti bildiği ama ensesti engellemediği, sakladığı veya inkar ettiği bilgisini sunmaktadırlar. Annenin ensesti bildiği halde müdahale etmemesinin gerekçelerini sunmaya çalışan makaleler ise anneyi kurban olarak niteleyerek anneyi suçlama söylemini dolaylı olarak yeniden üretmektedir.

Annenin Kişiliği

Annenin kişiliğine yönelik daha önce de alıntılanan şu tür ifadeler mevcuttur: “Bu tip ailelerde anne boyun eğen bir kişilik yapısına sahiptir (Asma, 2000; Polat, 2002; Incest-Overt, 2004; Öncü, 2004)” ve “[...] Ancak dikkatli bir göz bunu kolaylıkla yakalayabilir” (Asma, 2000; Kemirli, 2000; Incest-Overt, 2004; Yiğit, 2005:96-97). Bu ifadeler anneleri boyun eğen kişiliğe sahip ve dikkatsiz olarak niteler. Ensest sürecinde annenin tavrı “Ensest sürecinde genellikle pasif bir rol oynayan anneler[e]...” (Taşgın & Sarı, 2014:489) olarak ifade edilir ve “pasif rol oynamak” annenin edilgen kişiliğine işaret eder. Başka bir makalede dolaylı alıntıda yine annenin “pasif kişilik yapısı” (Genç & Coşkun, 2013:222) söz konusu edilir. Hamilelikle sonuçlanan üç ensest olgusunu aktaran makalede ise genel olarak enseste maruz kalan kız çocuklarının tutumları ve duyguları annenin kişiliği ile ilişkilendirilmiştir. İngilizce yazılmış olan metnin annenin kişiliği ile ilgili alıntılanan kısmının çevirisi şöyledir: “Adolesan dönemdeki kadın kurbanlar genellikle anneleri güçsüz bir kişiliğe sahip olduğu ve çocuklarına yardım edemediği için itaatkar, pasif ve korku doludur” (Yüksel, 2008:52)¹³. Makalede annelerin güçsüz kişiliği olduğu belirtilir, bu nitelendirme anneye yönelik suçlamalardan ilkidir. Çocuğun tutumu ve hislerinin annenin kişiliği ve ensest konusundaki tavrıyla doğrudan ilişkilendirilmesi yani ikinci suçlama, ensest konusunda failden çok anneyi sorumlu gören bir anlayışı içerir.

Annenin Roller

Ataerkil aile kurumu kadının eş olarak erkeğin cinsel ihtiyaçlarını karşılamasını bekler. Ensest söz konusu olduğunda, ataerkil aile ve anneliği sorgulamayan makalelerde kadının erkeğin cinsel partneri olmadığı yani eş rolünü yerine getirmediği belirtilerek, annenin yerine getirmediği rolü kız çocuğunun üstlenmek zorunda bırakıldığı iddia edilir. Örneğin, bir makalede yapılan dolaylı alıntıyla kadının cinsel partner olarak hamilelik, hastalık gibi nedenlerle eşinin ihtiyaçlarını karşılamaması ensestin gerekçelerden biri olarak sunulmuştur: “Ensest şüphelisi babalarla ilgili tespit edilen bir husus da anne-baba arasında normal bir ilişki olmadığıdır. Duygusal bağları zayıflamış, cinsel olarak birbirlerinden kopmuş anne- babaların bu normal olmayan ilişkisi sonucunda özellikle kız çocukları ensest mağduru olabilmektedir. Ensestin yaşandığı ailelerde kadının cinsel partner olarak kocasının ihtiyaçlarını hamilelik, hastalık vb. nedenlerle karşılayamaması, babaların kızlarına karşı

aşırı kıskançlık göstermesi nedeniyle kızlar ensest mağduru olabilmektedirler” (Polat, 2007; Taşğın & Sarı, 2014:497).

Ensesti sosyolojik, hukuksal, mitolojik, dinsel ve sanatsal boyutları ile konu edinen bir makale ise dolaylı alıntılar aracılığıyla benzer şeyler söyler: “Ensest ilişkide ön plana çıkan kadın figürü bazen ailede annenin olmayışı yahut annenin pasif kişilik yapısı, hamile olması, hasta olması gibi nedenlerle anneye daha çok yardımla sorumlu bir anlamda anne kimliği yüklenen kişilerdir 23” (Genç & Coşkun, 2013: 222). Ayrıca “... evlilik çatışmaları, cinsel uyumsuzluk, annenin yaşlı olması nedeniyle cinsel partner olarak yetersiz oluşu ...25” ensestin gerçekleşmesine olanak veren etkenler olarak sayılır (Genç & Coşkun, 2013: 222).

Ensestin nedenleri ve nasıl önlenebileceği üzerine yazılan bir makalede yapılan dolaylı bir alıntıda ve ensestin risk faktörlerini belirten bir tabloda klasik biçiminde anneyi suçlama öğeleri mevcuttur. Dolaylı alıntıda, enseste neden olabilecek etkenler arasında babanın anne tarafından karşılanmayan cinsel arzularının yanı sıra kız çocuğun cinsel partner rolü üstlenme gerekçelerinden bahsedilir (İngilizce yazılmış olan makaleden yapılan alıntının çevirisi şöyledir): “Anne çalışıyorsa veya bedensel ya da psikolojik hastalığı varsa babanın cinsel arzuları, kızın sevgi ihtiyacı ve aile yaşamını devam ettirme isteği bu şekilde bir ilişkiye yol açabilir (5)”¹⁴(Şahin & Taşar, 2012: 158). Ensestin olası nedenleri arasında -annesinin hastalığı ya da işi nedeniyle-kız çocuğunun sevgi ihtiyacı ve aile yaşamını devam ettirme isteğinin sayılması sadece anneyi suçlama değildir; öne sürülen nedenler ensestin rızaya dayalı bir ilişki değil, çocuğun cinsel istismarı olduğu gerçeğini de maskeler. Ayrıca annenin çalışmasının veya hastalığının doğal aile ortamını bozabileceği, baba-kız ensestine neden olabileceği alt metin olarak sunulmaktadır. Bunlara ek olarak, makale içerisinde verilen ensest risk faktörü tablosunda “hasta anne veya evi terk etmiş anne” ve “anne gece çalışmak zorunda kaldığı için çocuğun bakımını baba veya üvey baba tarafından üstlenilmesi”¹⁵ (Şahin & Taşar, 2012: 159) faktörleri bulunur. Ataerkil anneliğe uygun biçimde annenin çocuğun bakımını üstlenen kişi olması gerektiği ön kabulüyle annenin yokluğu, hastalığı veya çalışması sonucu çocuğa babanın bakması bile ensest için risk faktörü olarak gösterilmektedir.

Anneyi suçlayan ve kadının anne ve eş rolleri üzerinde duran makaleler annenin evde bulunması, eş olarak erkeğin cinsel ihtiyacını karşılaması, eş ve anne olarak ailenin duygusal ve fiziksel ihtiyaçlarını karşılaması ve çocuğun bakımını gerçekleştiren kişi olması gerektiği iddialarıyla annelik kurumunun ideolojisini besler. Kadının ücretli bir işte çalışmasının yani annenin evde yokluğunun ensestin gerçekleşmesine olanak sağladığı iddiası, kadının yerinin ev olduğu kalıpyargısını alt metin olarak vurgular.

Annenin Ensestin Açığa Çıkmasına Verdiği Tepki

Annenin ensestin gerçekleştiğine inanmaması, olayı kapatmaya çalışması, cinsel istismarı bilmezden gelmesi ve nadiren adli makamlara başvurması

annelerin ensest karşısında verdiği genel tepkiler olarak sunulmaktadır: “Evde bulunan anneler kızlarının başlarına gelen olayı öğrendiklerinde ya kızlarına inanmamakta, ya olayı kapatmakta veya bilmemezlikten gelmekte, ya da çok az annenin yaptığı gibi polise gidip şikâyetçi olmaktadırlar” (Taşğın & Sarı, 2014: 496). Nitel verilere dayanan bu makalenin sonuç bölümünde mülakatlardan yapılan çıkarım ise şöyledir: “Kızların en büyük desteği olması gereken annelerin ise koruyucu olamadıkları gibi kızlarına inanmadıkları ve olayı çevresel tepkiden korktukları için kapatma eğiliminde oldukları, bu yüzden kızların çoğunlukla annelerinden nefret ettikleri anlaşılmıştır” (Taşğın & Sarı, 2014: 498). Çıkarımda tespit kadar annelerinin kızlarının temel destekçisi olması, koruyucusu olması gibi annelik etmeye yönelik beklentiler, idealler de sunulmaktadır. Anneler bu beklentileri karşılamadığı için suçlanmaktadır ve kızlarının annelerine yönelik olduğu iddia edilen nefreti suçlamayı desteklemektedir.

Babanın kızına cinsel istismarda bulunduğu bir olgu aktarımında yazarlar, olguda bahsi geçen anneyi, referans verdikleri kaynakta yapılan genellemeye dahil etmektedir:

Bu anne, kaynaklarda sunulan diğer yasak-sevi kurbanlarının annelerine benzer biçimde olayın varlığını kabul etmede ve açığa çıkma sürecinde pasif kalmış ve varolan aile düzeninin sürdürülmesinden yana olmuştur (Smith & Saunders 1995). Annenin bu tutumu pasif bağımlı kişilik özelliklerine, bu evlilik süresince uğradığı travmalara ve kronik depresyonuna bağlanmıştır (Devrimci-Özgül vd., 2003:316).

Kaynaklarda sunulan diğer ‘yasak-sevi kurbanlarının anneleri’ ifadesinin araştırmalarla ve diğer kaynaklarla desteklenmiyor olması, annelerin ensest açığa çıktığında ensesti kabul etmeme ve mevcut düzeni koruma eğiliminde olduğu ön kabulünü besleyerek, annenin ensestin işbirlikçisi olduğunu iddia eden anneyi suçlama söylemini de güçlendirmektedir.

Anneyi Suçlamayan veya Anneyi Suçlamaya Karşı Argüman Oluşturan Çalışmalar

Analiz edilen çalışmalar arasında anneyi suçlayan erkek egemen söyleme karşı eleştirel veya feminist bir yaklaşım benimseyen makaleler de mevcuttur. Türkiye’de Ensest Sorununu Anlamak başlıklı ensesti yaşayan kişilerin ulaşabileceği kurumlarda çalışan uzmanlarla yapılan görüşmelere dayalı raporun bulgularına dayanarak yazılan makalelerden ilkinde bir alt başlık olarak annelere yer verilir. Uzmanların aktardığı olgulara dayanarak annenin ensest mağduru çocuğa karşı veya ensestin açığa çıkması esnasındaki olumsuz tavırlarından bahsedilir fakat anneyi suçlayan çalışmalardan farklı olarak bu olumsuz tavırlar annenin kişiliği ile ilişkilendirilmez. Annenin olumsuz tavrıyla ilgili annenin rol çatışması, psikolojik durumu, şiddet ve baskı görmesi gibi gerekçelerden ve çözüm olarak kadının güçlendirilmesinin öneminden bahsedilir:

[...] annenin rolü değerlendirilirken mağdur çocuğun annesi olma rolü yanında saldırganın eşi ya da annesi olması gibi bir gerçeğin yarattığı rol çatışmaları, saldırganın anne üzerinde yarattığı fiziksel ve duygusal baskı ve annenin aileyi ya da toplumu karşısına almak konusunda yeterli güç ve donanıma sahip olmaması gibi gerçeklerin göz önünde tutulması gerekmektedir (DeYoung, 1994). Aile içi şiddetin diğer türlerinde olduğu gibi çocuğun aile içi cinsel istismarında da, kadının şiddetin sona erdirilmesi yönünde tavır alabilmesi bireysel olarak kendisinin olduğu kadar toplumsal olarak da kadının toplum içerisindeki gücünün arttırılacağı süreçler içerisinde mümkün olabilmektedir (Çavlin-Bozbeyoğlu vd., 2010: 31).

Türkiye’de Ensest Sorununu Anlamak raporunun bulgularına dayanılarak yazılmış, uzmanların bakış açılarına göre anneleri konu edinen bir makale daha mevcuttur. Makale ensest çalışmalarında anneyi suçlama üzerine literatüre yer verir ve anneyi suçlamak yerine annenin içinde bulunduğu toplumsal bağlama dikkat edilmesi gerektiği uyarısında bulunur (Kardam & Bademci, 2013) ve mevcut ensest çalışmaları literatüründe bir karşı söylem inşa eder.

Sonuç

Ensest üzerine bilimsel makalelerin çoğu tıbbi ve adli verilere dayalı olgu aktarımlarıdır, daha az sayıda olmakla birlikte nitel verilere dayalı makaleler ve teorik çalışmalar da mevcuttur. Bu çalışmada değerlendirilen makalelerden ikisi anneyi suçlamaya karşı eleştirel duruş ve karşı söylem geliştiren makalelerdir. Tıbbi olgu sunumlarının çoğu ise anneye yönelik herhangi bir olumlu ya da olumsuz değerlendirme içermemektedir. Aralarında olgu sunumlarının da olduğu çalışmaların bir kısmı anneyi doğrudan konu edinmese de anneyi suçlama eğilimi gösterir. Anneyi suçlayan söylem, yapılan dolaylı alıntılarla bu çalışmalarda devam ettirilmektedir ve bazı çalışmalar anneyi suçlayan ve anneyi suçlamaya karşı söylemleri bir arada bulundurmaktadır. Anneyi suçlayan makaleler genel olarak annenin ensesti bildiği ama engellemeyerek enseste dahil olduğu iddiasına sahiptir. Türkiye örneğinde ise bu iddiayı geçerli kılabilecek bilimsel araştırmalar henüz mevcut değildir. Bu makalelere göre annenin kişilik özellikleri hem ensesti ortaya çıkaran aile ortamında hem de ensestin engellenmemesinde etkilidir; anneler edilgen, dikkatsiz, boyun eğen kişilerdir.

Anneyi suçlama en çok kadına anne ve eş olarak atfedilen rollerde kendini gösterir: Anneler hastalık, yaşlılık ve diğer nedenlerle eşlerinin cinsel ihtiyaçlarına cevap vermediklerinde onların cinsel partner rolünü kızlarının üstlenmek zorunda bırakıldığı iddia edilir. Ayrıca, anne çalışarak veya evde bulunmayarak ailenin duygusal ve fizyolojik ihtiyaçlarını karşılamadığında ve çocukların bakımını üstlenmediğinde de ensest riskinin arttığı diğer bir iddiadır. Öyleyse, annelik ideolojisine uygun biçimde, çocuğun bakımından esas sorumlu kişi olarak anne yoğun annelik yapmalı yani çocukların bakımını sadece kendisi üstlenmeli, ücretli bir işte çalışmamalı, evde bulunmalı ve tüm ilgi ve emeğini çocuğuna ve ailesine vermelidir. Ataerkil aile kurumuna uygun

biçimde erkeğin tüm ihtiyaçlarını karşılamalı ve kadın, aile kurumunun biçimlendirdiği eş ve anne rollerini yerine getirerek ailenin devamlılığını sağlamalıdır. Bu yaklaşımda, erkeğe atfedilen ihtiyaçların koşulsuz karşılanması gerektiği fikri gizlenir. Annenin ensest ortaya çıktığında verdiği tepki de enseste dahil olma biçimine uygundur; anne ensestin ortaya çıkma sürecinde pasiftir veya ensesti inkar etmeye eğilimlidir. Ne var ki Türkiye örneğinde anneyi suçlayan bu iddiayı geçerli kılacak bir araştırma da mevcut değildir ve bilgi olarak sunulan bu iddialar, erkek egemen ön kabuller olarak dikkate alınmalıdır.

Ensestin gerçekleştiği aileler üzerine yapılan çalışmalarda fail olmayan anneleri suçlamaya karşı olmak, ensesti saklayan, inkar eden ve hatta enseste maruz kalan çocuklarını suçlayan annelerin varlığını kabul etmemek anlamına gelmez. Bazı anneler ensest karşısında çocuklarını savunurken, bazı anneler bunu yapmaz veya yapamaz. McIntrye, erkek egemen kültür içerisinde kadına kendisini erkeğin ihtiyaçlarına, arzularına, başarılarına göre tanımlamasının öğretildiğini, kadının erkeğin psikolojik, cinsel, fizyolojik ihtiyaçlarını karşılaması gerektiğini içselleştirdiğini, anne olarak ise sadece eşin değil çocukların da ihtiyacını karşılaması gerektiğini ve kendi ihtiyaçlarının en son geldiğini öğrendiğini belirtir. Kadınlar eş ve anne olarak rollerini yerine getirmese eşleri, çocukları, akrabaları, toplum ve uzmanlar tarafından suçlanmayı da kabullenirler. Ensest söz konusu olduğunda ise annenin kızını/çocuğunu korumak ve kendisine öğretilen ve kendisinden beklenenler arasında bocalaması olağandır (1981:465). Lucy M. Candib’in belirttiği gibi kendileri de cinsiyetlerinden dolayı değersizleştirilmiş ve hatta bazı durumlarda kurbanlaştırılmış kadınlar ensest nedeniyle kızlarına (çocuklarına) verilen zarara güçsüzleştirildikleri bir ortamda dahil olur (1999:198). Bu nedenle ensestin faili olmadığı halde annelerin suçlanması, ataerkil aileden ve annelik ideolojisinden bağımsız olmadığına dikkate alınması gerekir. Annelik kurumu içinde sınırlanmış, güçsüzleştirilmiş, suçlanmış kadınları faili olmadığı ensest için suçlamak, ensesti annenin kişiliği ve/veya davranışları ile ilişkilendirmek, ensestin ortaya çıktığı erkek egemen cinsiyet rejimini veri kabul etmek, bir bakıma da sorunun kaynağını yok sayarak çözümü ertelemek anlamına gelmektedir.

Söylemin ve söylemin oluşturduğu bilgi alanının sadece dille değil, kurumsal normlar ve işleyişlerle yani iktidar alanlarıyla ve toplumsal pratikle ilişkili olduğu açıktır. Tıp dergilerinde veya diğer akademik dergilerde yayımlanmış makalelerin sunduğu gerçeklik ve bu gerçekliği bilme biçimleri yani söylemleri tıbbi, adli kurumlarla, üniversitelerle ve bu kurumlarda çalışan uzmanların pratikleri ile etkileşim içindedir. Bu bakımdan bu makalelerin söylemi mevcut ataerkil anneliği yeniden üretip güçlendirebileceği gibi anneyi suçlamaya itiraz eden makalelerin söylemi de ensesti toplumsal bağlamı içinde değerlendirip, erkek egemen cinsiyet rejimine karşı itirazı güçlendirebilir. Karşı söylem oluşturan makalelere paralel biçimde ensest üzerine yazılmış makalelerin söylemlerinde bulunan anneyi suçlama öğelerinin ifşası da erkek egemen cinsiyet rejimine ve ataerkil anneliğe karşı bilgi alanı oluşturmaya yönelik bir

girişimdir. Bu bakımdan enest konusunda anneyi suçlayıcı söylemi sorgulamak, mağduru ve anneyi güçlendirmeye yönelik yeni bir çözümleme ve uygulama alanı yaratma çabasıdır.

Notlar

- ¹ Bilimsel metodolojinin cinsiyetlendirilmiş olmasına psikanalizden faydalanarak yapılan feminist bir eleştiri, özne ve nesne arasında varsayılan keskin ayrımı ve değerden bağımsızlık iddiasını, partiyarkal toplumlarda (akılla özdeşleştirilen) erkek olabilmek için oğlan çocuğunun (doğa ile özdeşleştirilen kadından ya da) anneden kopma süreciyle ilişkilendirir. Detaylı bilgi için bkz. Fox Keller E. (2007) Toplumsal Cinsiyet ve Bilim Üzerine Düşünceler. Harding S. & Merill B.H. (Eds.) (2004) Discovering Reality Feminist Perspectives on Epistemology, Methaphysics, Methodology and Philosophy of Science.
- ² Feminist literatürde annelik çalışmaları ana hatlarıyla üç döneme ayrılır: 1960'lardaki ilk dönem kadının özgürleşmesi önünde bir engel olarak görülen anneliğin reddini içerir; 1970'lerin ortalarından itibaren anneliğin özgürleştirici potansiyeline de işaret eden, telafi edici bir dönem başlar. 1990'lardan itibaren postmodern feminizmin de etkisiyle anneliğin edimsel yönüne vurgu yapılır (Jeremiah, 2006). 1960'larda İkinci Dalga Feministler, kültürel olarak inşa edilen eşitsiz toplumsal düzenlemelerin biyolojik olarak kadının doğurganlığına ve çocuk yetiştirmesine dayandığını belirttiler ve ataerkil toplumda anneliğin baskıcı yönünü vurguladılar. Örneğin Michelle Zimbalist Rosaldo, kadın ve erkeğin toplumsal, kültürel, politik ve ekonomik konumlanışlarındaki eşitsizliği kavrayabilmek için ev içi ve kamusal alan ayrımına dikkat çekiyordu. Kadının çocuk doğurması, çocuğun beslenmesi ve bakımını üstlenmesi kadını ev içi alanda konumlandırıyordu ve az sayıda kurum ve eylem içeren ev içi, anne ve çocuklar çevresinde düzenleniyordu. Anneliği temel alan cinsiyetler arası işbölümü nedeniyle kadının bulunduğu, erkeğin varlık gösterdiği kamusal alan ise toplumsal, kültürel, politik ve ekonomik kurumları ve eylemleri içeriyordu (Rosaldo, 1974). Benzer biçimde Sherry B. Ortner da ataerkil toplumlarda kadının, bedeni ve bedeninin doğum, süt verme gibi fonksiyonları nedeniyle doğa ile ilişkilendirildiğini belirtiyordu. Kadın, anneliğiyle doğa ve erkeğin alanı olan kültür arasında, kültürel olarak değersizleştirilmiş bir konumdaydı (Ortner, 1974). Nancy Chodorow (1974, 1979) da Rosaldo gibi ev içi ve kamusal alan ayrımına dikkat çekiyordu ve Ortner gibi anneliği yeniden üretimle ilişkilendirerek değerlendiriyordu. Toplamlar ev içi ve kamusal alan ayrımları bakımından farklılaşıyordu. Endüstriyel kapitalizmin gelişimiyle ev içi ve kamusal alan ayrımları keskinleşmiş, kadının anneliğinin ve annelik niteliklerinin merkeze yerleştiği aile biçimi üretilmişti. Kadının annelik rolü ve ailedeki temel ebeveyn pozisyonu kapitalizmin günlük ve nesiller arası üretimi için temeldi. Kadın, yetişkin çalışması fiziksel ve duygusal olarak cantlandırıyor, ileride emek gücü ve tüketici olarak kapitalist üretime dahil olacak çocukları büyütüyor. Yani annelik sadece çocuk doğurmak anlamında yeniden üretim değil, aynı zamanda toplumun yeniden üretimiydi, annelik kurumu yeni anneleri, erkeğin hakimiyetinin olduğu ilişkileri ve kapitalist pazar için gerekli hiyerarşik ilişkileri de ürettiyordu. Cinselliğin politik bir niteliği olduğundan yani cinsel politikadan bahseden Kate Millet (2011:45), ataerkil toplumsal düzenlemede kadının cinsel rolünün kadının ev işi yapmasını ve çocuk bakmasını gerektirdiğini belirtti. Millet'e göre çocuk doğurmak ve çocuklara bakmak insanın hayvanlarla paylaştığı eylemlerdir, insanı diğer canlılardan ayıran, insana özgü eylemler ise erkeğe atfedilen cinsel rollerin gereğidir (2011:49). Shulamith Firestone çocuk doğurmayı ve yetiştirmeyi doğal, biyolojik bir eşitsizlik olarak gördü, biyolojik bu eşitsizlik, erkeklerin çıkarına kurumsallaştırıldı ve kültürel bakımdan erkekleri üstün kıldı. Kadının erkek karşısında güçlenebilmesi ve özgürleşebilmesi için kadının çocuk doğurmaktan ve çocuk bakımından kurtarılması gerekiyordu (1993:214-215).
- ³ İlgili madde şöyledir: Anneliğin sosyal bir görev olarak anlaşılmasını ve çocukların yetiştirilmesi ve gelişiminde kadın ve erkeğin ortak sorumluluğunun tanınmasını öngören ve her durumda çocukların çıkarlarını herşeyden önce gözetken anlayışa dayanan bir aile eğitimini sağlamak.
- ⁴ Örneğin Lev-Wiesel, çocukları aile içi cinsel istismara maruz kalmış ve aynı biçimde kendi geçmişlerinde de enesti yaşamış anneleri, farkında olmayan anne, kasıtsız suç ortağı anne, imkan veren anne ve kader ortağı olmak üzere kategorilere ayırır. Mevcut literatürdeki anneyi suçlama geleneğini devam ettirerek annelerin kızlarını kendi yetersizlikleri nedeniyle anne/eş

- rolünü oynamaya cesaretlendirmiş olabileceklerini iddia eder. Detaylı bilgi için bkz. Lev-Wiesel, R. (2008), Intergenerational Transmission of Sexual Abuse? Motherhood in the Shadow of Incest. Bkz. İpek S. (1996) 1990-1995 Yılları Arasında İstanbul Adliyelerine Yansıyan Encest Olgularının Psiko-Sosyal Açısından İncelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Misra A. (2011) Breaking the Silence, Easing the Pain: Efforts, Challenges, and Hopes of Feminist Organizations in Turkey and India working with Survivors of Incest. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Çetinkaya A. (2013) Yargıtay kararları ışığında encest/ fücür olgusunun incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Edebiyat disiplini de yapılmış tez çalışmaları için bkz. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>.
- ⁶ Bkz. İlkaracan P., Gülçür L., Arın C. (1996). Sıcak Yuva Masalı Aile İçi Şiddet ve Cinsel Taciz. Polat O. (2006), Aile İçi Cinsel Tecavüz Encest. Çavlin-Bozbeğözü A. (Haz.) (2009). Türkiye’de Encest Sorununu Anlamak.
- ⁷ Türkiye’de encest de dahil olmak üzere çocuğa yönelik cinsel istismar üzerine yapılan bilimsel çalışmaların detaylı bir incelemesi için bkz. Beyazıt U. ve Ayhan-Bütün A. (2015). Türkiye’de yapılmış Çocuğun Mağdur Olduğu Cinsel İstismar Olgularını Konu Alan Bilimsel Çalışmaların İncelenmesi. *The Journal of Academic and Social Science Studies*, 31:443-453.
- ⁸ Çocuğun cinsel istismarı ile ilgili makaleler encesti içerse de, çalışmayı encestle sınırlı tutmak amacıyla genel olarak çocuğun cinsel istismarını konu edinen makaleler dışarıda bırakıldı. Ayrıca doğrudan encest üzerine yapılmış çalışmalar olsa da tamamen sayısal verilere dayanan nicel çalışmalar da incelemeye dahil edilmedi.
- ⁹ İncelenen akademik metinlerin kategorizasyonu ve sayısı ile ilgili tablo şöyledir:

Türkiye’de Encest Üzerine Yazılmış 24 Akademik Makale			
	Anneyi Suçlama Ögesi Olmayan	Anneyi Suçlama Ögesi Olan	Anneyi Suçlamaya Karşı Eleştirel Olan/ Karşı Arguman Geliştiren
Teorik Makaleler	-	3	-
Nitel Araştırma Makaleleri	-	1	2
Adli ve Tıbbi Makaleleri	12	6	-

- ¹⁰ Anneyi suçlama öğeleri üç teyrik metinde, bir nitel araştırma verilerine dayalı makalede ve altı tıbbi ve adli olgu sunumunda bulunmaktadır. Nitel araştırma verilerine dayalı makale baba, ağabey ve dayı gibi akrabaların faili olduğu encest vakalarına yer vermektedir. Olgu sunumlarının hepsi baba-kız encestini konu edinmektedir.
- ¹¹ Bahsi geçen makaleler şunlardır: Küpeli A., Demirer M., Kalaycı I., Gönen Ö., Gürpınar S.S. (2014). Is the Victim Daughter or Granddaughter of the Perpetrator? (Incest Case Report. Kadınlara Karşı her türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi https://www.unicef.org/turkey/cedaw/_gi18.html. Kantarcı M.N., Kandemir E., Bilgi S. (2012). Doğum Eylemindeki Erkek Kız Kardeş Encest Olgusuna Adli Yönden Yaklaşım. Korkmaz S., Erermiş S., Tamar M., Aydın C., Kayahan A. (2001). Küçük Yaştaki Encest Olgularında Tanı ve Adli Süreçte Yaşanan Sorunlar Nedeniyle Üç Olgu Sunumu. Yıldırım A., Gümüş B. (2011), Difficulty in Revealing the Abuse: Incest. Kantarcı M.N., Kandemir E., Berber G., Özcan M.E., Şahin E. (2013). Anti-Epileptic Facilitated Sexual Assault: A Case of Incest. Saygılı S., Gönenli S. (2008), Aynı Ailede Görülen Çoklu Encest. Ertur E., Yaycı N. (2016). Erkek Mağdur Açısından Encest. Berber G., Korkut S. (2009), Father Incest Against a 4,5 Month Old Baby: Case Report. Aktepe E., Kocaman O. (2013), Hamilelikle Sonuçlanan Kardeş Encesti Olguları. Özmen S., Demirci E., Öztöp D., Doğan H. (2015), Abla İstismarı: Bir Erkek Kardeş Olgusu. Yıldırım A., Özer E., Bozkurt H., Özsoy S., Enginyurt Ö., Evcuman D., Yılmaz R., Kuyucu Y.E. (2014), Evaluation of Social and Demographic Characteristics of Incest Cases in a University Hospital in Turkey. Güneş S., Yıldırım V., İkinci Ö., Toros F. (2017), Baba-kız Encesti Sonrası Uyuşmazlık: Bir Adli Olgu.
- ¹² Metnin orijinalindeki alıntı şöyledir: “Even if mothers are aware of incestuous events that their children exposed, only 3% of them attempt to remove the child from incest relationship environment such as taking away from home, divorcing by getting their children’s parental rights, and complaints to authorities to get the criminal supply (12,14).”
- ¹³ Metnin orijinali şöyledir: “Female adolescent victims are usually submissive, passive and fearful whereas their mothers have weak personality and cannot help their children”(Yüksel, 2008:52).

¹⁴Metnin orijinali şöyledir: The father's sexual desires, the girl's need for love and desire to continue family life when the mother works or has an organic or mental illness may predispose to this kind of relationship (5) (Şahin & Taşar, 2012: 158).

¹⁵Orijinal ifadeler şunlardır: A mother who is ill or a mother who has left home, "Care of children by the father or stepfather because the mother has to work in the night" (Şahin & Taşar, 2012: 159).

Kaynakça

- Berber G. & Korkut S. (2009). Father Incest Against a 4,5 Month Old Baby: Case Report. *Adli Tıp Dergisi*, 23(3):28-32.
- Biçer Ü., Çolak B., Çoşkun A., Demirbaş İ., Kurtaş Ö. & Gündoğmuş Ü.N.(2002). Çocuk istismarı Bir Yazgı Mı? Olgu Sunumu. *Adli Tıp Bülteni*, 7(3): 109-114.
- Candib L.M. (1999). Incest and Other Harms to daughters Across Cultures: Maternal Complicity and Patriarchal Power. *Women's International Studies Forum*, 22(2):185-201.
- Caplan P. (2000). *The New Don't Blame Mother Mending the Mother-Daughter Relationship*. New York&London: Routledge.
- Chodorow N. (1974). Family Structure and Feminine Personality. İçinde, Rosaldo Z.M & Lamphere L.S. (Eds.), *Woman, Culture and Society*. California: Stanford University Press: 43-66.
- Chodorow N. (1979). Mothering, Male Dominance, and Capitalism. İçinde, Eisentein Z.R. (Ed.), *Capitalist Patriarchy and the Case for Socialist Feminism*. New York&London: Monthly Review Press: 83-106.
- Coulter M. (2010). Institution of Motherhood. İçinde, O'Reilly A. (Ed.), *Encyclopedia of Motherhood 1-3*. Los Angeles&London: Sage Publications: 571-572.
- Çavlin-Bozbeyoğlu A. (Haz.) (2009).*Türkiye'de Ensest Sorununu Anlamak*. Ankara: Damla Yayıncılık.
- Çavlin-Bozbeyoğlu A., Koyuncu, E., Kardam F. & Sungur A. (2010). Ailenin Karanlık Yüzü: Türkiye'de Ensest. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 13(1):1-37.
- Devrimci-Özgülven H., Soykan Ç. & Yazar H. (2003). Bir Yasak-Sevi Olgusuna Yaklaşım ve Karşılaşılan Güçlükler. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 14(4): 311-318.
- Ehrmin T.J. (1996). No More Mother Blaming: A Feminist Nursing Perspective on The Mother's Role Father-Daughter Incest. *Archives of Psychiatric Nursing*, 10(4): 252-260.
- Fairclough N. (1995). *Critical Discourse Analysis A Critical Study of Language*. New York: Longman Publishing.
- Firestone S. (1993). *Cinselliğin Diyalektiği* (Çev: Salman Y.). İstanbul: Payel Yay.

- Fox-Keller E. (2007). *Toplumsal Cinsiyet ve Bilim Üzerine Düşünceler* (Çev: Aydar F.B.). İstanbul: Metis Yay.
- Foucault M.(2002). *Archeology of Knowledge* (Çev: Smith S.). London & New York: Routledge.
- Genç Ş. & Coşkun S. (2013). Encest. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, (106): 215-260.
- Green J. (1996). Mothers in “Incest Families” A Critique of Blame and Its Destructive Sequels. *Violence Against Women*, 3(2): 322-348.
- Green J.F. (2010). Intensive Mothering. İçinde, O’Reilly A. (Ed.), *Encyclopedia of Motherhood 1-3*. Los Angeles & London: Sage Publications: 573-574.
- Gündüz T., Karbeyaz K. & Ayrancı Ü. (2009). Torture Continuing up to Pregnancy: An Incest Case Sexual Abuse by Father. *Journal of Punjab Academy of Forensic Medicine & Toxicology*, 9(1): 29-34.
- Hays S. (1996). *The Cultural Contradictions of Motherhood*. NewHaven & London: Yale University Press.
- Liebman J.J. (1990). The Ideology of Mothering: Disruption and Reproduction of Patriarchy. *Signs*, 15(3):500-514.
- Jackson D. & Mannex J. (2004). Giving Voice to the Burden of Blame: A Feminist Study of Mothers’ Experiences of Mother Blaming. *International Journal of Nursing Practice*, 10: 150-158.
- Jeremiah E. (2006). Motherhood to Mothering and Beyond Maternity in Recent Feminist Thought. *Journal of the Association for Research on Mothering*, 8(1-2):21-33.
- Kardam F. & Bademci E. (2013). Mothers in Cases of Incest in Turkey: Views and Experiences of Professionals. *Journal of Family Violence*, 28:253-263.
- Kantarıcı M.N., Kandemir E., Berber G., Özcan M.E. & Şahin E. (2013). Anti-Epileptic Facilitated Sexual Assault: A Case of Incest. *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni*, 23(3):254-6.
- Küpeli A., Demirer M., Kalaycı I., Gönen Ö. & Gürpınar S.S. (2014). Is the Victim Daughter or Granddaughter of the Perpetrator? (Incest Case Report). *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 131:373-376.
- Lazar M.M. (2007). Politicizing Gender in Discourse: Feminist critical Discourse Analysis as Political Perspective and Praxis. İçinde, Lazar M.M. (Ed.), *Feminist Critical Discourse Analysis Gender, Power and Ideology in Discourse*. New York: Palgrave Macmillan: 1-30.

- McCullough K. (2004). Of Woman (But Not Man or the Nuclear Family) Born Motherhood Outside Institutional Heterosexuality. İçinde, O'Reilly A. (Ed.), *From Motherhood to Mothering: The Legacy of Adrienne Rich's of Women Born*. Albany: State University of New York Press: 103-124.
- McIntyre K. (1981). Role of Mothers in Father-Daughter Incest: A Feminist Analysis. *Social Work* 1981:462-466.
- Millet K. (2011). *Cinsel Politika* (Çev: Selvi S.). İstanbul: Payel Yay.
- Ortner B.S. (1974). Is Female to Male as Nature is to Culture. İçinde, Rosaldo-Zimbalist M. & Lamphere L.S (Eds.), *Woman, Culture and Society*. California: Stanford University Press: 67-87.
- O'Reilly A. (Ed.) (2008). Introduction. *Feminist Mothering*. Albany: State University of New York Press: 1-24.
- O'Reilly A. (Ed.) (2004). From Motherhood to Mothering. İçinde, *The Legacy of Adrienne Rich's of Women Born*. Albany: State University of New York Press.
- Özdemir B., Celbiş O., İris M. & Üzün İ. (2012). Doğumla Sonuçlanan Baba Kız Ensest: Olgu Sunumu. *İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 19(1):30-2.
- Rich A. (1986). *Of Woman Born Motherhood as Experience and Institution*. New York&London: W.W. Norton&Company.
- Rosaldo-Zimbalist M. (1974). Theoretical Overview. İçinde, Rosaldo-Zimbalist M. & Lamphere L.S (Eds.), *Woman, Culture and Society*. California: Stanford University Press: 17-42.
- Ruddick S. (1995). *Maternal Thinking toward a Politics of Peace*. Boston: Beacon Press.
- Şahin F. & Taşar M.A. (2012). Sexual Abuse and Incest. *Turkish Archive of Pediatrics*, 47:157-162.
- Saygılı S. & Gönenli S. (2008). Aynı Ailede Görülen Çoklu Ensest. *Düşünen Adam*, 21(1-4):32-37.
- Scott W.J. (1988). Deconstructing Equality-versus-Difference: Or the Use of Poststructuralist Theory for Feminism. *Feminist Studies*, 14(1): 32-50.
- Sen C. & Daniluk J. (1995). Themes in the Relationship of Mothers and Their Incestuously Abused Daughters: A Feminist Analysis. *Feminism & Psychology*, 5(1): 47-60.
- Short P. (2005). Conclusion: Reflections on Motherhood. Porter M., Short P. & O'Reilly A. (Eds.), *Motherhood: Power and Oppression*. Toronto: Woman's Press: 285-294.

- Strand C.V. (2000). *Treating Secondary Victims Intervention with Nonoffending Mother in the Incest Family*. Thousand Oaks & London&Delhi: Sage Publication.
- Taşğın S. & Sarı İ. (2014). Aile İçi Ensestin Nitel Analizi: Şanlıurfa Örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(35): 486-500.
- Tamraz N.D. (1996). Nonoffending Mothers of Sexually Abused Children: Comparison of Opinions and Research. *Journal of Child Sexual Abuse*, 5(4): 75-104.
- Ünüvar Atılmış Ü., Gündüz T., Karbeyaz K., Balcı Y. & Oral R. (2008). Ensest Şüphesi İçeren Bir Olguda Tanı Güçlüğü: Türkiye Klinikleri. *Journal of Forensic Medicine*, 5(3): 124-132.
- Wodak R. (1997). Introduction Some Important Issues in the Research of Gender and Discourse. İçinde, Wodak R. (Ed.), *Gender and Discourse*. London& Thousand Oaks, New Delhi: Sage Publications:1-20.
- Womack M.E., Miller G. & Lassiter P. (1999). Helping Mothers in Incestuous Families: An Emphatic Approach. *Women & Therapy*, 22(4):17-34.
- Van Dijk T. (2015). Critical Discourse Analysis. İçinde, Tannen D., Hamilton H. & Schiffrin D. (Eds.), *Handbook of Discourse Analysis* (2.baskı). Chichester: Wiley Blackwell: 466-485.
- Yiğit, R. (2005). Çocukların Cinsel İstismarı ve Ensest. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(3):90-100.
- Yüksel B. (2008). What Should the Management of Incest Pregnancies Be? An Ethical View Presented Via Three Cases. *Reproductive BioMedicine Online*, 17(3): 52-54.